

מוסף טד
מס' 29
18 ביוני
י"א בשרי

דוד

תיתכן החזרת אלי גבע לשירות מילואים

בעקבות שיבוץ מחדש של ארבע משפטי המחזרת היהודית לשירות מילואים כצה"ל נשקלת האפשרות להחזיר לשירות בעלי עבר פלילי נוספים ובמסגרת זו העלה שמו של אלי גבע, אגם אין לחשוד בין חומרת המעשים שבצע גבע לעומת אנשי המחזרת, ומכאן זו ספק אם ימצא מישור שיהיה מוכן לתור באופן מלא את שמו של גבע ואחריותו לכשלון מלחמת לבנון, אולם נשמע קולות בצה"ל האומרים כי אם נסלח לאיש הסדר היותו, אפשר אולי גם להביא את אלי"מ גבע בחשבון. נרמז כי פנייה של גבע לבקשת חנינה מתגשית והוראת עקשה בעבירות שיוחס לו, תסייע מאוד להחלטת המבקשים לשבצו מחדש בצה"ל.

**אתה שואל
המדור משיב:**
למר י. פרץ שלום.
הרפאלים שעולים בדעתי הם:
רפאל יצחק — פרשת תל
גיבורים
רפאל איתן — פרשת לבנון
(ועוד)
רפאל איתן — פרשת פולארד
רפאל רקנאטי — פרשת בייסקי.
למיכך לא הייתי ממליץ על השם
רפאל כשם פרטי לבנך או לבנו של
מישהו אחר והייתי קורא לו בשם
המעורר אמינות רבה יותר, כגון
יצחק או שמעון או רנני. אפשר גם
אהוד.

מקורבי שמיר ינסו להגיע להבנה עם מקורביו

האם ידע ממלא מקום ראש הממשלה יצחק שמיר על פרשת חשב"כ בכל גמולו ודיווח על כך למחליפו שמעון פרס מיד עם חניכוסו לתפקיד, כפי שטוענים מקורביו שמיר או האם לא ידע דבר וחצי דבר על מה שחתרש ורק לאחר שנמסרה השתלשלות העניינים לפרס קיבל גם הוא דיווח כפי שנמסר עליו חוגים מקורבים לשמיר. או האם נכונה גרסת המקורבים השלישית לפיה נרקמה עליזה מצד חשב"כ נכוד שמיר אשר לא רק שלא ידע מאומה על הפרשה החיא, אלא שגם חשם אין לו מושג על אודותיה, פרט לאינפורמציה כללית ששמיר חרץ ונמסרה שובח.
את החסבר לריבוי הגרסאות אצל מקורביו ממלא מקום ראש הממשלה אמר תלנת, כנראה, בחלוקת המסורות לשלוש, אותה העבירה תנועת החרות. בחלוקת מסורות כמיר למצודת זאב, לא רק שתנועת החרות מחלוקת חיים לשלוש מנות עיקריות (שמיר, שרון ולוי) אלא שגם בתוך כל מנהג ושנה חלוקת משנית לשלוש חלקים. כך מתברר שמקורביו שמיר מתפלגים לשלוש ארמים עיקריות: חוג מקורביו שמיר המקורב למחנה שרון והוא שדבק בגרסה הראשונה שנתנה לחשב"כ את שר התחן ולפנות דרך לשר המסחר ותנועה • חוג מקורביו שמיר חתמה עם מחנה מקורביו דוד לוי חתומך מאותם מנועים בגרסה השנייה המתייחסת • ואחרון אחרון חוג מקורביו שמיר המזדהה עם מחנה שמיר והוא שמסר את הגרסה השלישית המסתרת את שר התחן מכל חשד שידע משו בזמן כלשהו.
עם התכנסות ועידת החרות, למגישה המחדשת מקומם מקורביו שמיר כי ינכחו לחגיע להבנה ביניהם, ולו גם במחיר כמה מיקרופונים חמוכים ורגלי שולחנות שיידרשו לצורך ישוב מחלוקות מזדמנות.

בזיל הזולו

מקחלת שבט זולו, שהייתה אמורה להגיע ארצה בינו א' על מנת להשתתף בגמריה' ביטלה במפתיע את ביקורת והכספים שנתנו לממן את נסיעת משלחת וקדשו לתמיכה במשפחות נגמלי המחולות האחרונות בדרום אפריקה. בישראל נתקבלה הידיעה על הביטול ברגשות חקלה. לאחר שבימים האחרונים התמרסמו בעיתונות ודיעות מדאגות על כי שורות אלפי שחורים באפריקה משייכים עצמם לצאצאי עשרת השבטים וחושבים כי חיים יהודים

"לא היה מנוס מפיטוריו של ברונו"

בתרגיל לילה מבריק, בחזרבת עורך הדין רם כספי, מינתה הממשלה בשלוש לפנות בוקר את רואה החשבון הוותיק אוויל מוריש לתפקיד נגיד בנק ישראל במקומו של פרופסור ברונו. דובר הממשלה מסר כי התעקשותו של הנגיד היוצא לממש את חמלנות דור וועדת בייסקי לא תותירה בידי הממשלה כל ברירה אלא לפרמו לפרופסור אחר שסיים לא מכבר את תפקידו בנסיבות דומות. בשל נחישות דעת שלא במקומה, הממשלה מגיעה יותר ויותר למסקנה שמקומם של פרופסורים הוא קתדרת האוניברסיטה ולא תפקיד ביצוע ממוכתיים, המקבלים אצלם פירושים חרוזקים מרחק רב מכוונת מנניהם. הנגיד החדש, מר מוריש, הודיע כי דרושה לו שהות של שבועות אחדים כדי ללמוד את חומר פרשת רקנאטי והבטיח שלא יהיה טיח. (ראו תצלום אשתו של מוריש בחברתם חתולת המשפחה. טניה' בעמוד 4).

מוצ"ש 12.7 חולות ראשל"צ

הכנס הארצי השנתי למחולות שדים

- בחדשת המה:
- ★ לחקת פעמי שלום עם אברהם שלום והמדיחיים
  - ★ האחים והאחיות קסעיים מתכננים: מחול חורבות
  - ★ חדיסקונטאים את המנגינה הזאת אי אפשר לחסוק
  - ★ לחקת מולקלור ירושלמית מחול חוש שבע תחנות ועוד תחנה
  - ★ למקה אנהתה מחול: פולארד והמפעילים בחמסקה יורגים כיסות שדים מסורתיות
  - ★ עי חרב שדרקמן
  - ★ מסיעת מורש
  - ★ חציבור מוזמן

שמיר צריך ללכתו

אם נכונה האינפורמציה המרעושה שטיפק לנו ח"כ הוני מילא לפיה ראש חשב"כ אברהם שלום הני חבר מע"מ, היי'ש בכך משום כחב אשמה חמור ביותר בגר ממלא מקום ראש הממשלה שמיר ואולי איי חסיבה העיקרית בשלה צריך שמיר לפנות את מקומו. השאלה היא איך שמיר אנשר, כשהיה או ראש הממשלה, את מניין וכוחות של מפלגת הליכוד. כמו ראש חשב"כ הרי מה מסוגלים אנשי השמאל לעולל לביטחון המדינה ולמורשת המוסר. ערב לנו שום כליסו המורשת למורשת איש המוחים אותם יודע שמיר היטב, ומי המטכיל, או חלילה לראש המוסר. אפשרת כזו היא בלתי נסבלת. על שמיר להסיק את המסקנות ומשם להחליט על חוקים ועל חקירה שהפטר אותו לכל חייל למלא תפקיד ציבורי כלשהו. יוגר שמיר לעד.

ובלידתם ראים את הקולות ואת הפידם ואת קול השפך ואת-
הדר עשן וירא העם וינשו ויעמדו מרחק:

פליז סת אל עול

עוד יבוא

חזיון

הרע מילוא הוא אדם מושחת... מעלילין ידוע. הקרקע בוערת מתחת לרגליו... הקציר את אשורו ואת ילדיו ללא בשה' משה שחל

נותרו

98 יום עד כניסת יצחק שמיר לראשות הממשלה

חזיון

ההשר שחל חייב לתת דין וחשבון על זיוף ומרמה. איך למדינה אם אדם כמותו ממשיך לשבת בממשלה ולהחזיק במט כמחנך הדור?

דוני מילוא

תקשורת

הזכות לא לדעת

משך חרש התחיל להשתרש במקומותינו ביטחון האזרחים הכלי החלו מרבירים על ומחו של הציבור לא לדעת. שמיר טוען כי מותר לערוך חקירה בפרישת השב"כ משום ויגדלו ההכנסות שלה. טענת אלה למותר לציון. אכן מקובלות מאד על רבים מתוכנו. אין צורך לומר שגישה כזאת מעלמת כליל מן התפקיד הדוור מרכזי שנועד לעיתונות במשטר דמוקרטי והוא לייצר את הציבור על מנת שיוכל לשפוט נכונה את אורח התפקוד של אלה שבהם בחר בתור מנהיגים. העובדה שהמנהיגים הללו אינם ששים כל כך לחשיפה ביקורתית, היא מוכיח טבעית ומובנת מאלה. מה שבאמת קשה להבין הוא מדוע הציבור מוכן בקלות כזאת. לאמץ לעצמו את הטענות הללו. מדוע הוא מוכן יותר להאמין לאלה שיש להם עניין מובהק במניעת חשיפה המתייחסת אליהם מאשר לאלה שעניינם בחשיפה עצמה. והבאים לשות באמצעותה את ענייניהם של הציבור בתור שכזה?

על דמותו של יצחק שמיר

לכך יש כמה וכמה סיבות. מקצתן נעוצות בתרבות המדינית שלנו או יותר רחוק במידת המחויבות לערכים דמוקרטיים ששללה. תוכנו. ואין זה סוד כי אין מעטים מאוד מבינינו באים ממדינות אשר בהן ערכים כאלו חופש העיתונות חובות של הציבור לדעת הם עניינים המובנים מאלית. ויש להוסיף כי גם מיעוט מסובלני. והקשרים ביניהם רחוקים. יש מי שעוסק מאוים, אשר אינו חפץ בקליפתו של מלל המסקים. יש מי שרואה. הרבה יותר הוא כי שמיר, הנחשבת כמרבירים ממונים והמחשבים, כאלו מנהל כוחות. וכנראה בצדק. כי אכן הם מנסים נכונה את רחשי לבו של הציבור. לאמר. שהציבור, או שכבות רחבות מאד מקיפו, ובתוכם אינו מעוניין לדעת יותר מדי. בכל מקרה אינו מעוניין להיות מודע במידת לא כל כך מרגישים. הטענה המיוחסת נגד העיתונות המוסמעת נגד כל ההרמנות היא כי היא מדינתית. וזוהי טענה נשית. היא ושלילה ואינה נותנת דעתה כלל לכל היתר. והיא כחיון. העיתונות, כי נשען בדרך משפט. מוגעת במוראל. חמ

דניאל גורן

אנשי כבוד

תחת כיפת הסובלנות

האופנה האחרונה בחוגים של מי שגושים על בגם אחידות לגורל העם והמדינה היא גנישה עם החוגים המקבילים מקרב הכיפות הסובלנות. לאחרונה התקיימה סדרת ריבויים בין קבוצה מהתק"ם לבין חברים מהקיבוץ הדתי. היה נסיון הידברות בין צעירים ממפלגת העבודה לבין חוג הנקורב לישיבת "מרכז הרב", אירוע דומה היה בבית הנשיא והתקיימה אפילו פגישה - לא יאומן - בין הנהגת גוש אמונים לבין חלק מהאנשים המרכזיים בשלום עכשיו. גולת הכותרת היתה מה שנקרא במודעות ענק. עצרת המונים" בנרסאק בירושלים. תחת הסיסמה הצפירה "סובלנות".

כמי שהשתתף בכמה פגישות מסוג זה אני יכול להעיד שער הסובלנות, כפי שעולה בפגישות אלו, נועד בעיקרו לכך שאלה שטרם זכו לכיפה הראשם יגלו סבלנות לדברי ההספה והטות האשמה החברתית. העמדות האבה ישראל, הנוטות לעברם בדרגות. משרד הדיון הוא המגרש שלהם. אין טעם לדבר על גושים המתייבים סובלנות ביחס לרפורמים או חלילה סובלנות ושיוויון כלפי הערכים. הטענה המתחזרת היא שחוקים צריד לקרב בין אומים. בבית, אחריכך נראה.

הסיבה להגיע לטיבוס משמעותי כלשהו קלוש. הפגישה מסתיימת. בדרך כלל, מבחינת חתומה. חתומה מופנית כולה לעבר דו שטאל. אין להעלות על הדעת קונסנזוס שיש בו מקום לפלשתינאים כפרטנר, או לפשרה בנושא כמו ריני אישית בישראל. העובדה שהפגישות נמשכות, קשורה בכעיות פנימיות בכל אחת מהקבוצות השותפות למפגשים. התחרה מהכיות

זאב צחור

מפגש

המצוקה היא שלהם

כבר ידוע - מהקטנה הקשורת, ויש שלילי ואין שגאה אל היתנים מה "החילוני, אין יותר מאשר מהד השרים ומה עם חזיתותיהם החזית מפורד מבחינתו היה נסיון לתת אשף חזי של הידברות נוכח לחצים קשים מתוכם מחשבה לצאת בפעולות הנגד אליהם. הם טענו שלא כולם מזהים עם שירת חתול וריקת אבנים בשבתות וסעולות אליהם. אחרות הנכונות - לשלמות - מהמפגש בה הם שרויים.

שמענו שדושה בירייה הנכונה בעבר לשמור. אלא שלוש כך עליהם לישבת אור שמיר בירושלים.

שמענו מהם על גישתם החיובית להפגנה הדת המדינית. והסתעף לשמוע שום רואים את עצמם כציונים. על שני גושים אחרונים אלו הולחנו לשלוח בממשלה האם, אי אלה מהישר את העובדה ששמענו מהם. שאין אמת וצדק אחד. ושיצו אשף כלשהו של תקשורת ביניהם.

ברורים של נמשכת טיח של מין המשימה. לוחצים. ואם לא תתן לרשמי שלום במדינה עם חזית הצעיר של מוסלם.

אין ספק שהאנשים שלהם ממשו גורל משלהם. ואין הם במצוקה. ואין מוסלם לגיטימציה. אני לא בכוח שצריך לתת להם אותה. וגם לא נראה לי שיש להם מלכודת. אני לא הוגשתי. שבעצם המפגש התרחש על עקרונות כלשהם. או על. והמתח הולך על המשימה. אלא על העקרונות. ואין חוקים שמולנו לא עומד אוב בלתיאנושי וקנאי עד כדי עיוות. אלא קבוצה של אנשים חחשים את עצמם במצוקה אמיתית. הנובעת -

שלמה סלומה

כתובת המערכת:
על המשטר. רח חומה ומגדר 2. חל'אבי
העורך הראשון: בעזאל רב דר
עורך: אריה פלני
עורכת משנה: חאיר וכולון
ניצוב גרפי: איתן פימנל
ביצוע גרפי: עושה וילבר

הפעם:

כתבות	
■ תסמונת שילוק	
מדוע האמריקנים הושדים בנו מאת אבי אהרונסון	6
■ לא פרוץ - פתוח	
בית ספר. מאיר. תרתי משמע מאת רונית מורנגשטרן	9
■ באזור הקו האדום	
מנוול של מפקד טייסת מאת אבי בניחן	12
■ העולם בא אל ונקובר	
חיינו באקספו מאת מרים עין דור	14
■ מלחמת האזרחים של המאה	
יובל למלחמה בספרד מאת יחזקאל צור	16
■ ראיון	
■ 'אין שיר שלם יותר	
משירי שור"ר עם המשורר אשר רייך מאת נילי ברמל	19
■ נשען: תל'אבי, באש ובמים	
עלם בועז לניר	

תמונת מצב

מלה רעה

תחבורה בצרה

המדינת יתור וול

היות עשירים ומבוססים ומווילה להם את הדלק. זה כסדר גמור. מה שלא בסדר - שהיא פונה עורף לנסעים באוטובוסים ומייקרת מאוד את השימוש בשירות הזה לאלה שאין ביכולתם לרכוש רכב פרטי. אם נעבר מחיר השימוש ברכב פרטי היה רק אם נסעו בו 3 או אפילו 4 נוסעים. היום רי במחירים של זוג כרטיסי אוטובוס כקו בינעירוני כדי לכסות את מחיר הדלק לשניים הנוסעים ברכבם הפרטי כאותו קו. זה אינו סוף הסיפור. כבישים כמעט שלא בונים מספר המכניות נרל. כיס יש לנו שיא עולמי: 212 מכוניות לכל ק"מ של כביש בינעירוני, מי 3 יותר מאשר בארצות אירופה. שגם הן נחשבות לעומסות מדי ברכב.

המטוס הקל של אל על מרוזן מדי בוקר על מקקים מכפר שמריה עד ראשון לציון, ובקרב נגיע לפקקים מנדרה ועד חדרה. בין השאר, זה גם קנס כפול על נוסעי האוטובוסים: פעם הם מסלמים על כך בכסף, כי האטו זמן הנסיעה מביאה לשימוש ביוצר אוטובוסים במשך זמן רב יותר בהסעה אותה כמה נוסעים. ההוצאות גדלות, ומחיר הכרטיסים עולה בהתאם. בפעם השנייה הנוסעים נקנסים בומנם היקרו תחשיב מראה שהאטה ביצ בקצב נסיעת האוטובוסים פירושה אבדן 3000 ימי עבודה ביום. זה נוק לעצבים המרוטים של הנוסעים ולמשק המדינה.

במשלה הכמה היתה ממשלה מסכסכת עמוק של מחיר התחבורה. הציבוריות, גם כרי לעזור לאלהים וגם מפני שזה מסכסך מדינה. הוא עולה הרבה פחות מבחינת רשע כבישים חדשים בעקבות מחירם ערפי. התחבורה הקיימת בכלי רכב פרטיים.

המדינה שתרמה על פיתוח הנדס והגליל, היתה מנסה לסכסוך הכללי גם מספר האחרונה. לתחבורה הלאומית. אולם רק תושביהם, שגם כך סובלים מההינח והחלוקה, יוכלו להגיע לעד הגורלה מכלי שמשפחה לבית. לוי מכליל משך התחבורה, יש כאשר היא מעוניינת להגיע לעולם גידול. לאומי. מדינה. קניונה. מדינה. שירותים ציבוריים. שחושבים מוכח האחד מציבים מדי יום ליד פתח ביתם.

לביא לוי מכליל משך התחבורה, יש כאשר היא מעוניינת להגיע לעולם גידול. לאומי. מדינה. קניונה. מדינה. שירותים ציבוריים. שחושבים מוכח האחד מציבים מדי יום ליד פתח ביתם.

מכאן שבינונו לעבר. המשלה הנוכחית נכ מתנתה. והחלוקה עם הנעים לאורחים

עודד לימפשי

לא פרויזן - פתוח

מאת רונית מורנגסטרן

צילם בועז לניר

עיתון, מודעים לכך, שהוא מורכב ממדורים ומה ניתן למצוא בכל מדור. כל צוות, מתברר לי, אחראי למדור — יש צוות חרשות, צוות ספורט, בידור, ספרות ואפילו פרסומות. התלמידים בני 7 לכל היותר, מביקים קטעי עיתונות בהתאם לנושא המדור, וגם כותבים כתבות: במדור החרשות מנסה הכתבת עמית, למשל, על קוף שנרצח מגנדריות ועל לידה שהלכה לאיבוד. עורך מפרט, בתור טבלאות מסודרות, את תכנית הטלוויזיה לשבוע הקרוב בהסתמך על העיתונים ועל רמיונו... הם גם עורכים ומעמידים את החומר העיתונאי שלהם. בעזרת המורה, העבודה היצירתית הזאת, הנעשית בריכוז מלא ובשיחוי-פעולה, היא פרויקט הסיום של לימוד נושא העיתונות, שנלמד לאורך השנה בכיתה א'. כל נושא תלמד בכיתה הספר ממתיים בעבודה יצירתית, נושא העיתונות, והתקשורת בכלל, מודגש מאוד בבי"ס. מאיר" כחלק מהערכים המוקדמים המיושמים הלכה למעשה.

כאן לומדים ילדי א לקרוא ללא המקרא המפורסמת, שאת תוצאות העבודה עמה ראינו בתוצאות המביכות של המבחן להבנת התקרא, שנערך לפני כשנתיים בכיתות נ' בכל רחבי הארץ. בבי"ס "מאיר" עובדים עם הילדים קודם כל על הבנת התקרא, על העשרת אוצר המילים, ורק אחר כך מתרגמים ואת לטייג הכתב, שהם כמעט מובנים מאליהם. לכן, יש תלמידים בכיתה, או ב"מאיר", שאינם קוראים כמעט עד סוף שנת הלימודים, ולפתע פורצת הקריאה כמאלה, והילדים קוראים ואף מכינים מעבר לקריאה עצמה, שהתחלה לתלמיד כיחית א' וההנהגה בבית הספר הקונבנציונליים.

מנהלת בית הספר מוכנה לערוב לכך, שלא יהיה ילד בכיתה ג' בבית הספר שייכשל במבחן הבגרות קריאה.

בית הספר במתכונתו "הפתוח" קיים 3 שנים, לפני כן היה זה בי"ס יסודי קונבנציונלי, שפעל בבח האוניברסיטה. כפי שמגדיר זאת דוד ברוט, מנהיגה אנף החינוך בעיריית בתים, בית הספר שהיה מורכב מתלמידים מאזור היישוב הטבעי שלו שכונה, שניתן בקלות לנחותה טענת טיפוח, ומכיתות שלמות שהועברו מבית ספר אחר בבתיים, כדי להעלות את רמתו. בית הספר היה אלים ונשא סטיגמה שלילית, רוב הורי התלמידים, "הטובים" מיהו להוציא את ילדיהם ממנו. הרבים הגיעו ליד, כך, שהמנהלת (זו וז הנכחית) הוכתה ביד הורי המושך בעמוד הבא

תלמידים — עומס, אבל שקט. לומדים, על פסל אחר יושבת תלמידה ושקרה על עבודתה, כי קשה לה להתרכז בתוך הכיתה העסוקה בפעילות לימודית ורעשת מעט. בפניה אחרת יושבת אם ועובדת עם שני תלמידים, ב"מאיר" משתלבים ההורים גם בעזרה למורים בלימודים עצמם. על הכרסאות צוות אל המסדרון הרושש פעילות וחתימות נפרדים מכל הכיוונים פתחי הכיתות שמקופים הארמים הסרידלות. בי"ס "פתוח", פשוט כמשמעו — גם הצפייה באחרים היא חלק מהלימוד. אפילו בחרייה שירותים אין רלות ומלכד לתאים, כמובן... וגם אין צורך — הרי האופייני לתורה שירותים בבתי הספר אינו כאן. הקשקשים האופייניים והסימאזא על קירות השירותים נעדרים כאן — אין להציע ותסכולים שצריכים לפרוק בשעת ההתייחסות עם עצמך ועם הקירות החושפים של חרייה שירותים — יאגור לי אחר כך תלמידים, קיים יחס של כבוד והאזנה כלפי בית הספר, אחרת וכושים מהר מאוד בבי"ס "מאיר".

בכיתה א' עורכים עיתון

עיון במסדרון, ליד חדר המזכירות והמנהלת, עובדים תלמידי כיתה א' בצוותות של שניים, שלושה ואף יחידים: הלסק שרועים על השטח, אחרי בשיבה, על הכריות, כשהמורה עובדת בניהם, מיעצת, מתייעצת וכולם יחד מכינים עיתון, כן, עיתון. ונא לא לשכוח כי מורכב תלמידי א', שרק השנה למדו קרוא וכתוב. התלמידים האלה יודעים לקרוא

בבי"ס "מאיר" בבתיים לא צלצל הפעמון בפעם האחרונה בתשנ"ה, כדי לבשר על סיום שנת הלימודים. הוא לא צלצל — פשוט, משום שאין פעמון בבית "מאיר". במקום צלצול פעמון, שומעים ב"מאיר" (בית ממוכניסירי עיש נולד מאיר) מנגינה נעימת, הנשמעת גם בשבתות והמסות, שאילו מבריות, עוד לפני שנכנסים לתוך שטח הים — זה בית שונה.

לאחר שערבים בשער ברול האופייני לבתי ספר (שכנראה אדאש ערין לוחר עליו), מגיעים לבניין בי"ס, מבנה קונבנציונלי לחרייה ואי-עלי-פירכן, גם כאן — כבר אחרת: על קוף וחיאני לכל רוחב של המבנה השגורתי — רצועה של לוח שחר המשתרעת לאורך עשרות מטרים, עליה ועל חומות המדרגות בסמוך לקיר, צורים ורישומים בגירים וקטנים, מעשה ידי תלמידי בי"ס, המורקים את מטעניהם והעצירות בשעת ההפסקות הפעילות והרגילות. העדלות ארוכה מאוד, מספיקה לכולם. התוצאה — המבנה העני הקירות והעמודים — נקיים.

חדר מהניסה למבנה עד לחדר המנהלת, היעד הסופי שלי — נשכח וכן רב פשוט, אי-אפשר ללכת מבלי להיעצר נקט מי צער, גם בעת העלייה במדרגות, ולהתרשם מהמנות והליות. על הכתלים הנגיניים, כולל כריות ופינות חיות, כול מעשה ידי התלמידים. לרגע נרמה, שמדובר ג'ס וגם לאמנות, אתה מתקשה להאמין שמדובר בבי"ס שד לילאי 14'6, המורכב מאוכלוסיית תלמידים רגילה ושוותה מאוד מבחינה חברתית, כלכלית ועדתית ומחיקים לא חקרים מיוחדים.

מסדרונות המון צמחייה ירוקה, שטיחים, מחצלות, כריות, מסמךקש ושולחנות קטנים ונחל תרומות של ההורים וגם נאלי ושוולחנות לימוד. קונבנציונליים, גם הם במסדרונות. ומה? הוא שעת לימודים רגילה, ובכל זאת המסדרון עמוס

מח במקום זה — קל להיכנס

יוסי קאצ'ני

אני בסך הכל נער עני

הם חולמים על עושר. הם חולמים בשקי החור, כל מכה היא סיום מטרף, עושים שעות על חבל קפיצה, כל טיפוח זיעה היא עוד מילימטר קדימה, מוכנים לכל להשפלות, למאמץ בלתי-אנושי.

כל זאת, על מנת יום אחד לעבור את סף האגרוף המקצועי לחיות — אלוף, עובדים זה המפלט היחיד מן העוני, מן השכונה, מן

העבודות המזדמנות שאין מאחוריהן כל עתיד בטוח. הנערים המגודלים הללו, מפלסים להם באגרופים את הדרך לעושר. גיבורי חילדות שלהם, הם אלו שעשו את זה. עולם האשליות שלהם, קשה ואכזר, חסימורים על הצלחה ועל עושר שבא בעקבותיה — נדירים עד כדי כאב אך במרתמי האילוף הללו, כל אחד הוא אלוף של מחור, איש מהם לא מעלה על הדעת כשלו.

כך הם ממשיכים לעבוד בפרך לחלום בשקים ולחלום. הצלם חיפני סאטשיאונג אומר כי עבודתו זו על האגרוף היא כמו מסמך שמעניק קנה מידה מעניין ליכולת האנושית. עבור הצופה, זוהי תעודת בגרות של צלם אשר בילה בחברת המתאגרפים הצעירים: 180 יום ומיפיש את חידת כוח הרצון. לדאבונו גם הפעם לא נותרת חשאלה. גם הפעם נראה כי

חיאוש, חכאב, חעומות, הם המיבורים של חמקמן המנוצל הזה לא תמו, מוח תוצרן קא התשובה לכל. עבור אלו החולמים על חמקמן ועל העושר, נראה כאן כי חמקמן גדול מכוחות הנפש והרצון האנושיים. חמקמן קטן, חמקמן האגרוף, האגרוף של העושר, חלל, כלל, שיתוף, אחרים בעצמם, לא מצליחים לנא

יש גם בית-ספר אחר. לא רק לימוד, שיונו, וזימון הורים מדי פעם, אלא יצירה משותפת, מתמדת, מלחמה של מורים, הורים וילדים. בית-ספר "מאיר" בבתיים

מלחמת אלוף

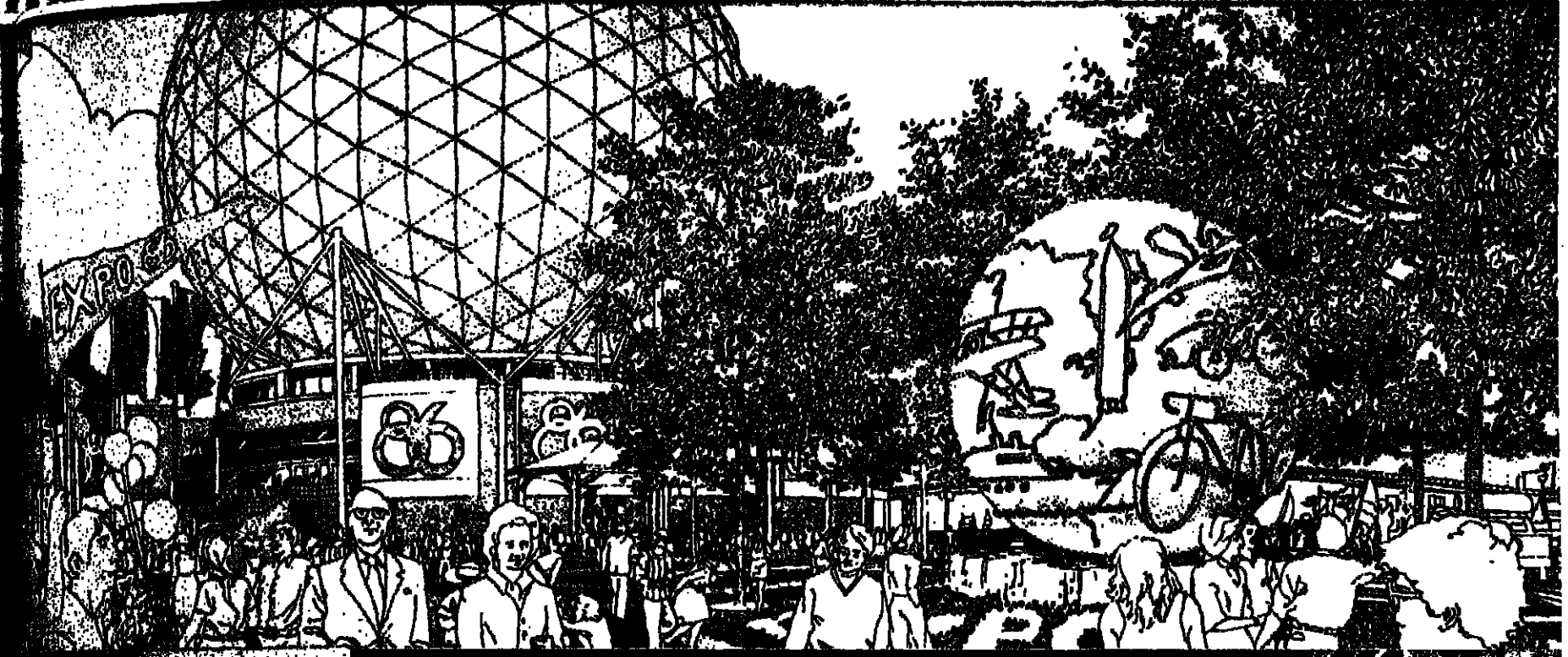
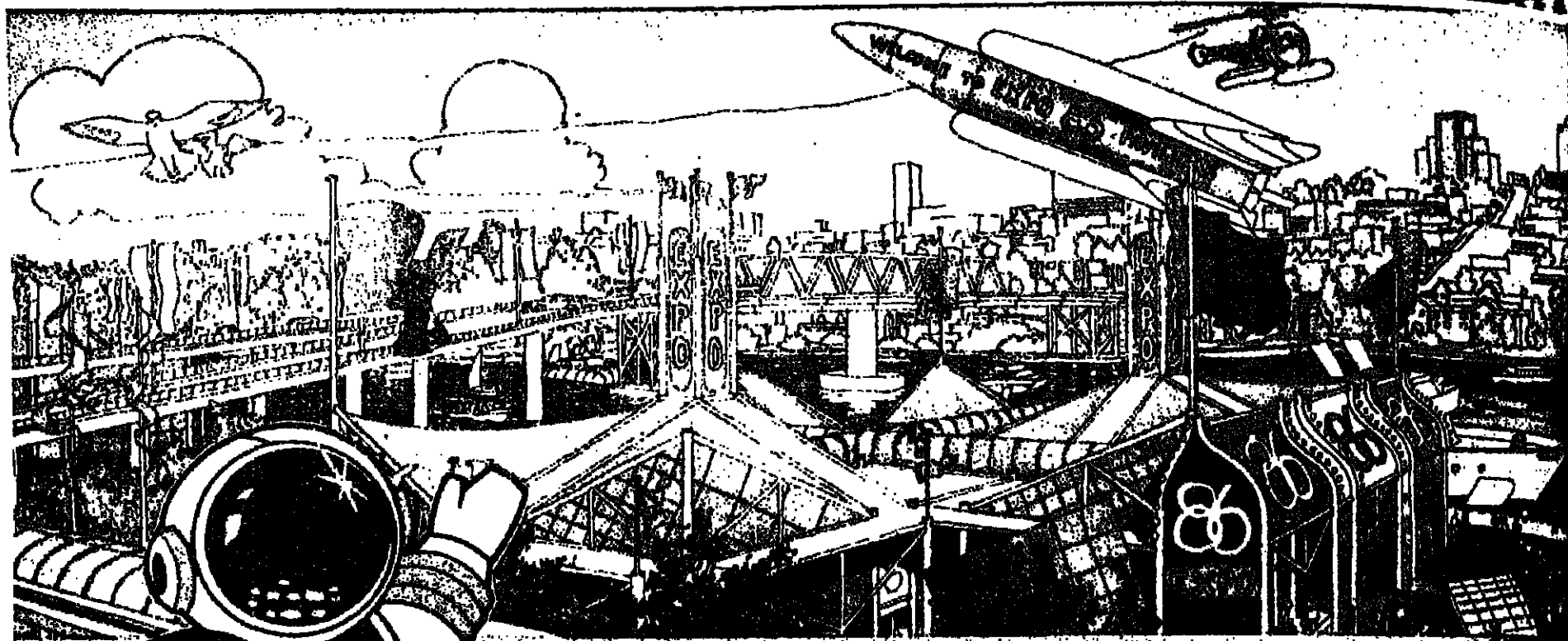

העוֹלָם בא אל ונקובר

מאת מרים עינרדור

לביתנים רק בשעות הערב שלמי הסגירה בסיומן ניתן גם ליהנות מתצוגת זיקוקין נפלאה. המכסה מדי לילה את שמי אקספו ונקובר.

הנקודה הישראלית

באמצע חודש אפריל חמש בילוי במתקני הילדים ביריד, או לטיול בוונקובר, כך ניתן גם לצפות מרחוק על ביתן קנדה המיוחד. הממוקם במלון של ונקובר, מרחק של 1.2 ק"מ מאקספו, לבניין יפהפה זה, שעל ראשו מתווה חמישה מפרשים רחבי יריעה, אפשר להגיע בקנדה פורטל, רכבת מיוחדת, המקשרת בארבע דקות את אקספו עם הביתן החיצוני שלה, המארח גם למחפשי את יכלותם של הקנדים בתחום התעבורה.

חוד וחמישים מליון את הזרימה של אקספו המארגנים משתדלים לטעת תחושה עזה של מאורע חד-פעמי וערכי המסכם את הישג העולם עד שנת 1986. כך, העולם נוע לאורך כל מגלי התערוכה, ויש הרבה יופי באירוע הגדול הזה. אפשר ליהנות בכל מינה וגם לתת לזמן לאדם, אבל הנשימה לא נעתקה, אולי חסרה איזו פגנה, ואולי, פשוט, חסרים חרצנים חבלים נשכחים. וגם ישראל, כך ישראל אינה מופיעה על מפתה של אקספו '86. היא חיה מן העידן של חשיקול חלופי ומען חשקלה וקחה בארץ רחוקה. ובכל זאת, אולי צריך היה למצוא דרך לגלות נוכחות כלשהי ביריד, כזה אפילו כדי להימצא על המפה אצל התורמים שלנו, או לפחות על המספרונים של המבקרים. שכן מנהג הוא ביריד לחתום במספרות מיוחדת, המחוברת במסגרת את החתומות הלאומיות בכל הביתנים. וכך, לחצני את הבקורה באקספו כמסע סגנוני בעולם של '86. אולי, כשהימנעו לשלוח את הנקודה הישראלית של אקספו, התחננו גם בהערכה שיש ישראלים מעטים ירחיקו לעיר, עתבאים, במיוחד בשנה. כך קשה לככללח הישראלי. הצפיפות במלון בילוינו בשבועות האחרונים מעוררת ספקות. העולם בא אל ונקובר ב-1986. אומרים הקנדים ואסור לך לחמץ. זאת בשביל העולם.

השמים - החולפות שוב ושוב על פני התערוכה. גם קרונות הרכבת המהירות לנו מגני התערוכה. מכסות בצבעי האדום את שמי אקספו. את התצפית המעולה ביותר על התערוכה והעיר ניתן לבצע ממגדל החלל תורן ענק שאליו צמודות מעליות תצפית קטנות. כמו כדורים פורחים, המכילות שני אנשים כל אחת. בתורן אחר מתרומם לגובה של 72 מ' וידר, אמוץ יותר, במהירות של 16.15 מ' בשנייה.

ובתעבורה - לא רק נוסעים אלא גם עושים. מתחת לסככות ענקיות וצוירות רכונים בעלי מקצוע בבגדי עמל, חוקרים על בניית מטוס וספינה, שאמורים לפלח את האוויר, וחומים של אקספו לקראת סוף התערוכה. באקספו '86, קרש מוצמד לקרש, תכלות הבנייה פרושות לעין כל ועוברי-אורח סקרנים עוצרים, חוקרים, ולפעמים גם משיאים עצות.

בין הביתנים פזורות מסעדות לרוב, רבות מהן מייצגות עמים שונים. בולטות במיוחד השלוחות המפורסמות של מקדונלד', אך לא מקופח חלקן של מסעדות סניטיות, איטלקיות, מארחיות ואפילו ויטניות וצרפתיות. בכל כיכר קטנה מאגרים אמנים בני עמים שונים; תאטרות ופזמונות, גם מתגוש המארחי; מוכרי בלונים במדי אקספו וגם צמרמן מתוק, שפע אתרים להעסקת הילדים. לנוח פרקים מפחידים ופסלי אמנות סיבביות, מוכרי כובעים ומאכרות של אקספו ופח ושם קצת פולקלור מסוג אחר: שעשועים כפריים, כמו ניסור האלמנט, מכל עץ או תחרות של שיוף. משקל מעל למים, המאכירה ריקודים נוסח שבעה אחים לשבע כלות.

יש גם תאטרון מסוג אחר, מופעים יוקרתיים וגם אירועים מיוחדים. סימפוניות על התפתחות הקיסור, או על פיתוח רשת כבישים מהירה בתוך ערים, וגם על התפתחות מחקר התתימי, מארגי אקספו מאמינים, שלמות לחלק מתבאים בשערים - גם מניעים מקצועיים, לי חוקר נאח המוקם כמלאים לבילוי עם כל המשמחה, עם הסתייגות ספיק הצלמות, אפשר, אולי, לחצות פתון כלשהו לבעיה למקור את אקספו בשעות הבוקר המוקדמות ולשוב

שעתיים נוספות בשמש. בתור לביתן הצ'סלובקי, אוזלות גם הבדיחות על התורים ללחם בריפובליקות הסוציאליסטיות. מה גם שבתצוגה הארוכה בתוך הביתן הצ'כי (מסע למרא') לא ממתנים לך כסאות... עם זאת, מומלץ שלא לוותר על הסרט בביתן של קולומביה הבריטית (בסרט עונה המתנו לו במשך שלוש שעות). הסרט, על פני מוסך מיוחד, שמעניק לך תחושה השתתפות בלתי רגילה, עשוי במקצועיות מדהימה. לכאורה סיפור על "הלמדי" מוכב אחר, חללית קטנטנה, הבורחת מן השעור ונחתת בקולומביה הבריטית. מומצת ילד קנדי חמודה ומסירת עמה בגופו ארץ קסומה לו נשמע בנאלו ובכל זאת, הסרט מקסים ומתעלה מעל לדרטים אחרים מסוג זה, שניתן לפגוש בהם גם באקספו וגם באתרים אחרים.

לדעת מבקרים רבים, הביתן של קולומביה הבריטית הוא היפה ביותר, אך ישנם עוד ביתנים של המצטיינים ברמתם. ביקור בביתן של ערב הסעודית מבליט את השילוב בין התפתחות הטכנולוגית - פרישת נתיבי תעבורה בתוך המדבר, לבין המסורת הבדווית. המפגש עם בני המשפחה המלכותית מריאד עשוי לעורר עניין. דווקא בקרב ישראלים, לביתן חסיני יופי אקספו מסוג אחר, כולל שחזור התומה, חסינית המפורסמת, לצד אתרים נוספים, נציגי הריפובליקה של העם חסיני מארחים למפגש ואף מציעים לבקר בארבע, אפשר להירשם בביתן. הביתן המארחי מאלבז מעט דגם עתיק של תחנת חלל בשנות האלפיים, ללא חדמון, חשיו, המאפיין תצוגה דומה באקספו שבאורלנדו (אירוע מרתק ומקצועי מאוד). עשוי בכמה דקות מעל לתצוגה באקספו) צורם גם מקומה של האשה בתחנת החלל - במטבה, כמבין.

כמו כדורים פורחים

התצוגה המיוחדת לנושאי תעבורה לא מקופח מקומם של אמצעי התחבורה (מלמדים, החל בממוניות וכלי חטי-מטאור) הורדו לצגות וכלי פריבט המונחיל והתנחל על כולו אחו, והסקי-טרוי - נכבת

מארגניה: מאורע בעל משמעות היסטורית ובעל אינטרס עולמי. תוצאה של הישג העבר וברכת התקדמות החווה, תוך הטבעת חותם על העידן: אדם בתנועה, מצעדין ה-אשונים ועד לחלל, הקשה להשגה. תסיסאות לכודות את העין: לקריאת מה העולם צועד ב-1986 אל הקדנר, חגיגה של המאה על פני האדמה, הים והאוויר. ויש גם חזרות צנועות יותר, כמו זו של גים פאסיון, ירד אקספו '86: "אנחנו (ראו לעולם רק עד אקספו '86) אנו מנסים להרחיק לכת".

מי שמרחיק לכת לוונקובר, לעולם אינו מצטער. יופיה הטבעי כובש לבבות יותר מכל תערוכה עולמית נוצרה, וראשית מעשה כדאי להקדיש לו. לא וליהנות ממנו. לאחר מכן אפשר לבקר באקספו, ראוי להתרשם ולתנות, במיוחד אם מתייחסים לתערוכה כאל אירוע סגנוני וצבועי, פתון ועשיר באירועים ובתצוגות, וגם מומים לחשמית כמה סופרלטיבים שותים.

האשה - במטבה...

נבח של ונקובר, על מזה ששטחו 70 מיליון קמ"ר, התקינו הקנדים 80 מבנים, בהם מצוגות 54 מדניות ולצדן עשרות גופים וחברות, האירוע, כפי שסיפרו, צבעוני למדי. המארגנים עצמם חילקו את התערוכה לשש חלקים: אזור צבע, אזור סגור, אזור כחול, אזור ירוק (נחוב), ובכל אזור ממוקמים הן בתנוים של מדניות והן מבנים כלליים ומסחריים.

הקנדים סבורים שזו התערוכה המארגנת ביותר מאז האקספו ב-67 ואולי בכל הזמנים. גם אם לפעמים קשה לזהש בכך (שילוט חלש והעדר חסרה), צריך להודות, שחוצצו הסובב ונבט, וכן גם המאמצים הרבים, המוקדשים לטימה המקום מבחינה אסתטית - התכנון והמראה שובים את העין, ולשימור חקיים.

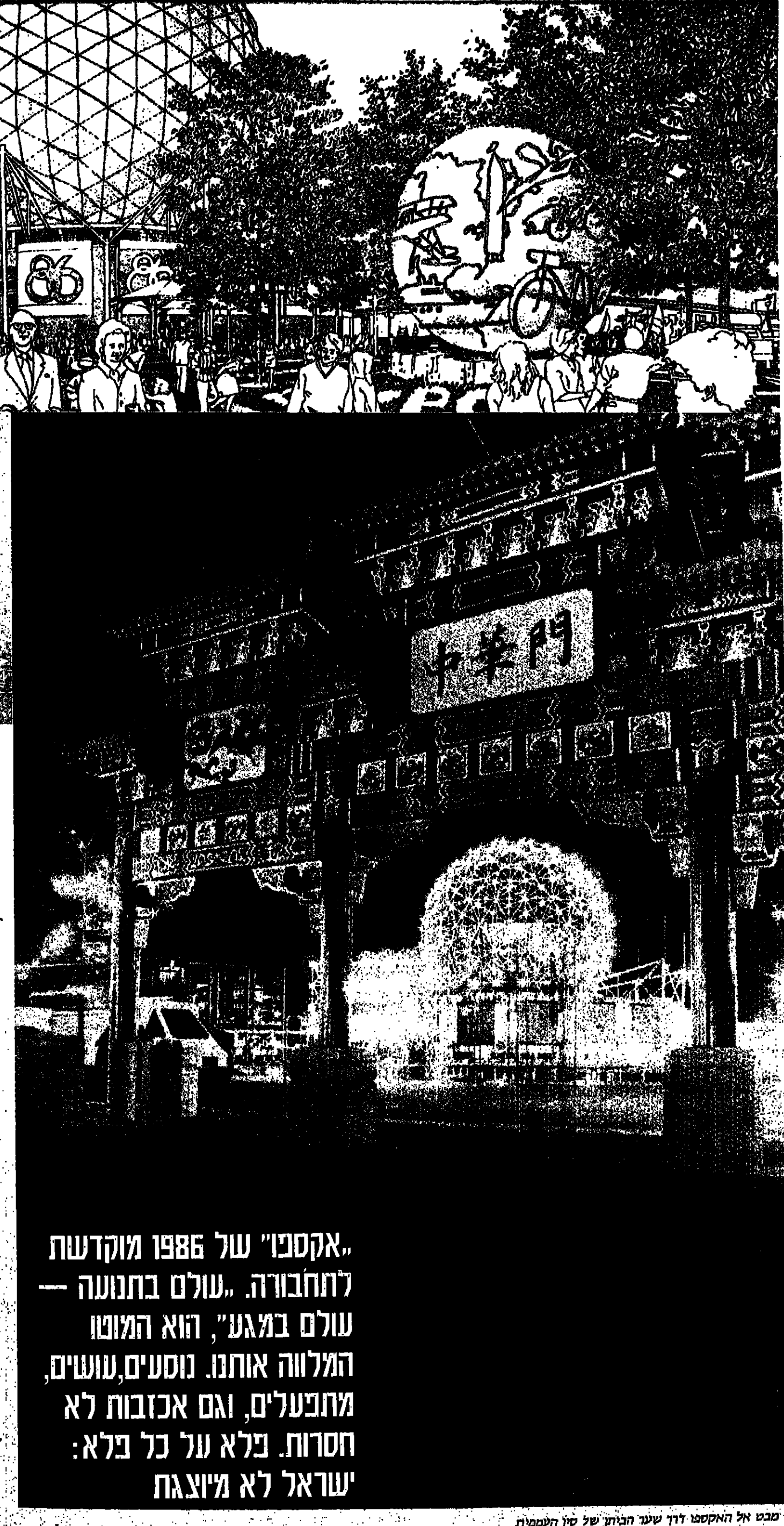
הקשה הבולט הוא בהשתלטות על רמת הציבור, הצמיפות, רבת התורים גדולים במיוחד לפני כל חגיגה, בהם אמירות לחיות העולות מיוחדות ללא כל מאמץ יכול, חום לחיבה, שעתיים וגם שלוש בשש הקופות, כדי לבקר דקות שפורות בתחנת חלל סובייטית, אחרי

כבר בלב קליפורניה, שאלף מיליון מתווי וקסו אשר בקדנר, בולטים על טיפ, הצבעונים עם הן המורה, צמח וטוח ה המרחק שעליך לעבור, כדי להגיע א אקספו '86, התערוכה העולמית המתרחשת בימים אלה בעיר הקווי היפהנית.

לפני 8 שנים כאשר אבות העיר ונקובר ומושל קולומביה הבריטית הגו את רעיון התערוכה העולמית ודאי לא חעלו בדמיונם סיטואציה בינלאומית נוחה כל כך, כאשר המארגנים נמנעים מבילוי העיר המסחרית באירופה וקסיוה ומרכיבים את מרבית חופשותיהם בגבולות היבשת המערבית. אמריקני האירופה עשה את שלו, ונען כל חסור האמני, אמריקני האירופה לחבדיל חשניא ריון, תרם את חלקו בחציו לבני עמל לחימצע מבילויים מיוחדים מעבר לאטלנטיק.

השנה צפון, אפרו, במרחבי היבשה האמריקנית, כל מינה אטרקציות מניית עולות, לא כל שכן תנוים עולמית, התרחמת את עצמה ל-10 ימים של שמש אמריקנית ועד ל-10 באוקטובר, והמלימרת לחיות את האירועים הבולטים של המסחח הנוכחית.

כך רואים אותם תורמים האוטוסטרודות הנחודות, שיש בדרומה של קליפורניה, ויש סטנו של קרונות נגרים וסלי בדרום, ממזרים אל העיר העתיקה שם בשבת תיירות הגילה מאחרת 10 מיליון מבקרים, מארגני אקספו 17,000,000 מיליון מיליון, ששמש 51 חודשי קספ, היא תקלוט 60% מתנום אמורים להיות שם 35% מאחר, 5% משאר העם הערבה או מצינה, מרע, שיש מאנשי יחסי הציבור של העתים העתונות, והנחיתה האמריקנית העתונות עשויים אפילו להעלה על עולם בתנועה - עולם בעל המוטו המעוות את אקספו, התערוכה העולמית, המארגנת, כעובדות ושותפות, ואף יש עיתונות עולמית, ולחיות עתונות אוניברסליות, וישנן שם כלים האדם איננו, ואיננו, ששש, הן מוקדשות לנושא, ששש, הערוכה, אי, חמנויות, לחיות.

„אקספו“ של 1986 מוקדשת לתחבורה, „עולם במגע“, הוא המוטו המלווה אותנו. נוסעים, עושים, מחפלים, וגם אכזבות לא חסרות. פלא על כל פלא: ישוראל לא מייצגת

מבט אל האקספו דרך שער הביתן של סין העממית

האקספו '86

זהו מושג שהחשיפה במדעי המדינה ובאמנות
תקשורת, הבא לעול כוח הפעל תוככי שלטון
המשרת את יריבו כל-ידיעתו. המושג נולד כאשר נד
ספר הרפובליקני, בידיה. מעל ארבע קולומות
(94 מייסות) אז אמר את התגרלים המורדים. ויש לו
קניטח קולומה. (גוס המושג) הפועלת במדריד
והתומכת במו. כוונתו הייתה לכל רבבות תומכי
המורדים. שנתרן אז בדרגים הגבוהים של השלטון
הרפובליקני כדי לחבל בו ולרצל אחריו למש
המורדים.

הרוסים „מזהרים“

חלוקת הכוחות

בזה המדרים: עקלו אנשי התלמדות כמין כרי למשן
ששטח את רצון מנהיגם המיוזל הכבוד בראשו של כל אדם
היה לאדם משעור — ועשו מחול של ימים רביעיתו של
מקדשו. חרמין גרסיה: לא ידעו את חזונו שירה של מצב
הכלכלי של מנהיגם. כל המנהיגים המורידים נזקקו למסור לשון
מחשבתם למי שהיה דמיון המנהיג. חזונו חוסל מותו בידים

בצי שולמים הרב"מים

[illegible]

פרנקו מלהיב את חסידי

בכרזה הם לא יעמדו

פרוע המרד

מעמד פועלים חדש

אלימות מעל הכל

ב 14 במרץ ותמצאה מצבה שהדרכתה נחתה לכימת הכבוד עליה עמר הנשיא של ספרד מנואל אספנייה בעת שצפה יחד עם נציגי השלטון החדש במצעד צבאי. כתוצאה מכך הודח אדם אחד, אך למחרת במהלך הלווייתו, נהרגו שש שוטרים.

**עברו. פרנקו החזיק מעמד
ארבעים שנה. אירופה לא
תשכח כלום. האם למדה
משהו?**

אשר המציג השחקן מועל ספרד, 18 ביולי 1936. מציג עומקם ששורות מיליוני ספרים מעורבים במחלוקת אורחים הענייה לומד 30 ידעיו ולגבות מחיר של מיליון קרובות. מחלום שהתחיל פאנצני שטרם הגליר וסילבה של תאוסה הדפוסית במשך שנות דור, 4 שנה נאלץ שדר המציגן דעתו של מרנן, שאשאר את שובם שדר המציגית, אולם דר הוב נכיר הידעיו ומחלום ביטורן הולקלטיבו והחסיני של המרס.

העילה למרד תוצאה הייתה הקמתו והיגיוניה של החזית העממית, שהוקמה בספרד ב-11 בינואר 1936 כקואליציה הבחירתית של פלמנטס, 11 ביוני 1936 כקואליציה עממית של ש"כ, ובתוכה אף כל הקשת החלוטית מן המרכז עד למפלגה הקומוניסטית. מטעיה היו מתח ביותר ובצעל ועד מוקדשית עם יסודות החירות של פרופרטות הבחירות. חתונת הצעיר יריב על שופרותות אנדריות, והניהג לאסיריד אליהם היות עממי חתונת חתונה חתונת, שהיה על שבר היות. אך חתונות עממיים והכולל לפני 50 שנה, למלחמת אחרים. מול החיות העממיים תתלכדות חיות הימין הכחירות שערסם 16 בפברואר 1936, שיהיו חתונת הכחמה. גם אם לא מוחזק, וכך תתקוות היגיוניהם שלא ליתכר בניתוח השמאל. החיות העממית תחת 4,600,000 קולות. המרכז 400,000 קולות הימין 4,000,000 קולות. אך שישת הבחירות העממית, תיתרן עוצם של צירים חיות העממית ברוב אודור. הבחירות, כך, כשהיות הפלמנט, חיות החיות העממית 400,000 קולות, 130 קולות 40,000 כד. המהירות חיות הימין, ובקיען אנש השלפנות בעלי המהמה אפאסיסטת לדבר על טכנה האחרות לספר מוחסות השמאל, חות תחלעלות משקלול חיות. חיות בתוך החיות העממית. מתוך 280 קולות. צירים היו לסוציאליסטים 99 קולות.

[illegible]

חותם אישי

גדי יציב

סוציאליזם בשפת לבנו

במים אלה רואה אור ספרי "הדברים בשפת לבנו". כיוון שהספר הזה מתכוון בעצם לומר את הדברים בשפת לבנו - כלומר בשפת הציבור הגדול ששפתו היא חלק מהמרחב והמארג שלה, נדמה היה לי שיש ודאי לומר כמה דברים אישיים יותר על-אודות "דברים בשפת לבנו" אחרים לדרך ולשפות-לרעיון.

דין גדי יציב, בן 48, לשעבר המזכיר המזרחי של מפ"ם ומרצה לסוציולוגיה באוניברסיטת העברית, עובד כיום כעל-משמור ובגננות חבובות.

ראשית כלל, צריך להגיד משהו על שם הספר: "הדברים בשפת לבנו". השם הזה יותר מדי פיוטי, אמר לי המלך. זה לא שם שתופס, זה לא שם שעושה קוראים, ואחר-כך גם הוסף בתור בדיחה בשבחויות בינוני, אם לא אכפת לי. הוא יקרא לספר - "הספר האדום". לא אכפת לי כמובן, אבל על השם "הדברים בשפת לבנו" אני לא מוותר. השם לקוח משיר יפהפה של אלכסנדרן מן, שיש בו קטע כזה:

המדינה הפך לשליד-בריי
בי לבריי אבר מדי-החיות
ההשליש פלשו מכל העבריים
לסגור מארבע חניקות על המרד
אשר שחק אף לא נכנע -
הוא חי עץ בוא העץ לקרין את השולים
לשוב ולחזק את הדברים
בשפת לבנו.

וזה באמת מה שניסיתי לעשות - לשוב ולדובב את הדברים בשפת לבנו. יתר על כן, גם בעת כתיבת המאמרים השונים המרכזיים את הספר, וגם בזמן הכנתו לדפוס, לא יכולתי להשתחרר מתחושת המועקה שנגמלה לי כי היא צריכה להיות את כלל: זו תחושת ההתחממה הגדולה שלנו כממסד ניתן לומר ההתחממה ההיסטורית: הרי מלכתחילה, ועל פי הכוונה המקורית, היה מרכז הוויכוח צריך להיות אחר לגמרי מכפי שהוא היום. הרי הרעיון המרכזי היה שלתהליך שיבת-ציון צריך להעניק משמעות שהיא מעבר לשינוי הדמוגרפי שחל בחיי היהודים בעקבות ריכוזם הטריטוריאלי בארץ-ישראל, הרי במרכז הוויכוח היה צריכה להיות ההחלטה הנחושה שכל מה שנעשה כאן לא נועד אך ורק לפתור את מצוקות העבר, אלא שהציונות נועדה גם להשיג חלום לעתיד, והחלום הזה הוא חלום אשר לא נחלם עדיין בשום מקום אחר בעולם, והוא ניתן להדגמה בדרך שרק אנחנו קבענו את כיוונה ואת יעדיה והמצאותיות שתיוולד מהחלום הזה - כך היה הרעיון המרכזי - תהיה אחרת, וטובה יותר מכל מציאות אחרת. הרעיון הגדול הזה אכן איבד את מרכזיותו, ואל מושג חלום היום כמרכז הסתנו וחדר שולי-הדברים השוליים הללו אכן הולכים וסוגרים עלינו מכל הכיוונים, והם מאיימים לחנוק אותנו ממש - אלא אם כן ננסה איש-איש בפניו, ואיש בלשונו וכפי יכולתו, לשוב ולדובב את הדברים בשפת לבנו.

הרעיון המרכזי היה אמנם ביטוי לחלומות ולתחושות עזות, אבל הוא היה מוגדר באור רציונלי מאוד. ספציפי ומדויק: דור הראשונים והמייסדים ביקש להקים כאן חברה סוציאליסטית. אני כותב שנית, כדי שלא יהיו שום ספקות בגידון: החברה שעליה היה לקום בארץ-ישראל על פי חלום של ראשוני נועת העבודה, הייתה חברה סוציאליסטית. לא חברה איכות' ולא חברה סע' או רווחה, ולא סתם משהו כללי יותר כגון חברה יותר צודקת או יותר מתוקנת - אלא חברה סוציאליסטית. רעיונות ראשונים אלה מחייבים אותנו כמובן, ואנחנו בחלט רשאים להתנער מהם, מי שמתנער - מתנער, ומי שדוחה - דוחה, אבל מי שמחליט לקבל, ולהזהרות בשם חוטא, סוציאליסט, חייב להתייחס בכובד-ראש ובדרך-אין לחלטות. סוציאליזם אינו חטפת מוסר, ולא צורך של משאל-לב: חסדות לאיזה עתיד רחוק ובלתי מחייב. סוציאליזם זה איתור ברור וזיהוי "ח" משמעי של העול החברתי, ושל מקור העוול וסימני מדויק של תוואי הדרך לתיקון העול ולמאבק נגדו, ופירושו של הסוציאליזם הוא ביחוד ניסוח של עקרונות "חידוש-מעשים" לאופן בנייה של חברה חדשה, כאמור, אפשר לדחות את כל הרעיון, אבל מי שמקבל - צריך לדעת היטב מה הוא מקבל, וכאשר הוא יודע הוא צריך להוסיף משלו, ולדון בכך עם חבריו, ולבדוק כל הזמן מה ניתן לשיפור, לשכלול ולעדכון.

על-פי מצב הדברים השורר היום בארץ, אנחנו יודעים היטב שקשה מאוד לדבר בשבח הסוציאליזם. חלק מן הקושי נובע ללא ספק מבורות מוטטה בחלקים רחבים של הציבור, על רקע תבורות חזות, ובגללת, אמר לקרוא או לשמוע למעשים באמצעי התקשורת על ארגון חסרר המרקסיסטי בגרמניה או על המשטר הסוציאליסטי באימבבואה, ועוד כל מיני שקשוקים נבערים-מזעזע מסוג זה, ואפילו אין טעם למחות נגדם, אף על פי כן, חלק אחר של הקושי נובע משבר האמונה הגדולה באותו סוציאליזם הנגבה בבית המועצות ובגוררותיה. זהו שבר כל-עולמי, והוא עשה שמות בתנועה הסוציאליסטית כמעט בכל מקום בעולם; אבל, בכל זאת, במקומות רבים בעולם קמים עכשיו סוציאליסטים מוריסותיהם ומתחילים הכל כמורמבראשת. שוב אין לחם דגם אוניברסלי לסוציאליזם, אבל הם מחזקים את זיקתם לעקרונות האוניברסליים שלו, ובונים להם את הסוציאליזם המתאים למקומם ולזמנם.

אני יודע שיש אנשים ששוב לא יוכלו להתנער משום שאמונתם בשכונני בנייה של חברה סוציאליסטית נסחטת מהם ומצוהת כבר עד תום, ושוב אין חם כשרים לטעון את מצב-היום מחדש, אין לי טענות לאנשים חאלה, בין השאר גם משהו מעולם לא עמדתי במקומם, אבל אין להשלים עם כך שחדר העצער יותר יקבל בירושל את חנוטותם של חוריו, את חוסר האונים הרעיוני שלהם ואת מבוכותם.

כאשר כתב ברל את מאמרו "בזכות המבוכה ובגנות חטא" הוא כיוון את דבריו אל "חשומר הצעיר" על כך

אמר לי פעם אחד ממנהיגיה של מפ"ם, ממיסדי הקיבוץ הארצי: ברל דיבר בזכות המבוכה אצלנו, לא בזכות המבוכה במפלגתו. ברל עצמו היה האדם הכי-פחות נכון שהכרתי.

אני מודה שאני מתחיל לאבד את סבלנותי לטענות תופעות ההתנגדות במבוכה וההתנגדות העצמאל בספק, אף-על-פי שאני מאוד משתדל ללנות בעניין זה איפוק ואורך-יד. הרי אנחנו מכירים את כל הקלישאות הללו: תראה, הדברים הרבה יותר מורכבים (כאלו מישורו טוען שהדברים פשוטים). תראה, לא הכל שחור לבן, יש גם אפור (תודה רבה, אבל מהו בדיק בענין האפור הזה, ומה בדיק צריך לעשות אותו). תראה, יש מים לכאן ולכאן (אריק, אז מה סדר העדיפויות של בין כל הפנים הללו, וכיוון שבכל זאת צריך לעשות משהו - מהן הקדימויות שאתה מציע). תראה, הייתי מאושר מאוד אומלל מאוד אילו היית צריך להיות בטוח כמך (לא מאמין לך). היית אומלל מאוד מן הזכות שקנית לעצמך לא לדעת ולא להחליט בגלל ספקותיך ופסקותיך.

שנים רבות לימדתי, שיתות מחקר במדעי התהרה באוניברסיטה, ועדיין אני זוכר שאחד השיעורים הראשונים נסב על יסוד הספק בחשיבה המדעית. בענין זה דובר על ספק מורה מאוד, שמלווה את חקירות ומרסר אותה, וכופר עליו כל חעת לחזור אל האמת. הספק המדעי, לפיכך, אינו ספק המתכחש לצורך לנות את האמת - זהו ספק שממריץ את בעלי לשאוף אלה תמיד, בכל תנאי, לאחר כל כשלון ובעקבות כל חשך ובשום פנים ואופן לא לדעת מרגע.

הרי לכלול יש ספקות, וחרטות ולבטים, וטעל בודקים-מחדש את עצמנו ואת זולתנו - אז מה נעל ותבשל בספקנות עצמנו, ונגדיר את עצמנו מלכתחילה כמנועים מלנסח תשובות ופתרונות וכאסורים בהתוות הדרך?

אני אומר וקובע שההתנגדות הזאת בספקות ובלבטים - אם אין היא מלידה, בטוה של דבר, מסקנה כלשהי - אינה עדות ליתר-מסירות או לרש אינטלקטואלית, אלא היא חיפוכ של דבר חוסר אומץ לב מוסרי ובטלנות אינטלקטואלית, שבעליל מחפש ל מפלט ועלי תאנה כדי לכסות בהם על ערוותו. מעולם ל טויה טוה עבה כל-כך כמו חטיח שמטיחים לו כל בעל המבוכה-לראוהו.

הסוציאליזם שאני מדבר עליו הוא באמת סוציאליזם של מתנגדים ולא סוציאליזם של חסידים. צריך תמיד לבדוק אותו, ולא לקדש אף לא אחד מעקרונותיו, ולעודד אותו על-פי השתנות הסביבות והמקום, ובכלל ש ב טעם ותכלית אם, ורק אם, הוא עומד במבחן יסודי ביותר של כל תפישות-עולם: אם ניתן לגזור ממנו פתרונות מעשיים, היום, כאן, ממש עכשיו, כדי שחיינם של בני-אדם יהיו טובים יותר. לסוציאליזם שלנו יש בכלל טעם רק מפני שהוא מתווה לנו דרך לתת לבני-אדם מאן משוה יותר וקורת גג איתנה יותר, והוא יוצר אפשרות לקום מערכת יותר יפה של יחסים חברתיים, והוא קורא דרור ליכולת אנושיות שהיו מדוכאות ולדמיון אנושי שהיה חבו, והוא מציב סיכויים להתחייסות הרמונית ושלמה לעולם הסובב אותנו והוא מציע לנו אפשרות לשלוט באופן שבו אנחנו מספקים את צרכינו ומאוינו. בגלל כל אלה עליו להגיד איש ליעחו, כיצד לדעתנו יש, לכונן חברה סוציאליסטית, ולדון על כך בינונו, ולחלופי על כך דעות והצעות.

אמרתי כבר שהספר הזה מנסה לומר דברים בשפת לבנו, ובדרך כלשהי הוא גם רלוונטי למצבה של מפ"ם אינו בטוח בכל התבירים המבוכים ומבוכים את מעמדה של מפ"ם שדלת הציבור מודעים וליטב לבניה הקשה והמסובכת שעלינו לעסוק עכשיו. בפתרונות, למעלה משבעים אחוז מהציבור הישראלי תופשים את המערכת המפלגתית בארץ כמגרש המשחקים של שתי המפלגות הגדולות בלבד, מירוש הדבר הוא שכל עמדה, או אפילו הלך-ידיו ותחושה עצמנה, שהם שמאלת-למרכז - מביילים לחצבעה עבור מפלגת העבודה, וכל דומיה שממיון למרכז - מניבים הצבעה עבור הליכוד. עד כחמישה-עשר אחוזים אינם מתכוונים כלל להצביע ולא כל שכן להזדהות עם מפלגת כלשהי, וכאשר אלה מביילים אל חקלמי הצבעתם היא מקרית לחלוטין, על המישור אשר האחוזים הנותרים מתמודדות ש-שבע מפלגות או רשימות או קבוצות מוליסיות, ובכיוון גם אצטלו במצב דברים זה יש סיכוי למפלגת קטנה ליתפן למפלגה ביוניות אך ורק אם היא מכלילה לשכח את הציבור כי היא הנציגה המובהקת של מסכת מחדת של עקרונות ורעיונות חבריים, חד-ממניים, וראויים לתמוכה. הארגון קטני, החסרונות, חרבר-ענות, טשטוש המסה, קריצת חעין ותחלונות הפומפוזיות - הם היתרונות היחסיים שבהם עושה שימוש המפלגה הגדולה, במקרים מסוימים, עשויים כל אלה להיות צונו הדרך של מפלגה ביונית. בדרכה למעמד של מפלגה גדולה, לבלי מפלגת קטנת שובששת לפרץ, לא דרך - אלה לא יעילו. היתרון המרכזי העומד על-פניו הוא האלקטורלי - עשוי להיות המרכז העומד על-פניו, חדקבות באמת עשויה להועיל לנו, ואמרת שלו היא העיונות-הסוציאליסטית, ומשום אין לנו בירה - אם אכן יש בכלל טעם לקיומנו, תפולצו, ואם תאנה חיים אנטוני - אלא לרן בכך בינונו לבין עצמנו, בד שבונו חם הדברים והחשובים באמת, וכיצד נאמר את הדברים הללו לולותנו, וכיצד את הציבור במד דברים אנושים לבריים חללי בדיקו, קראתנו, הדברים בשפת לבנו מבחינה זו, חספר הוא אכן ספר מליט, מאוד.

אמרתי כבר שהספר הזה מנסה לומר דברים בשפת לבנו, ובדרך כלשהי הוא גם רלוונטי למצבה של מפ"ם אינו בטוח בכל התבירים המבוכים ומבוכים את מעמדה של מפ"ם שדלת הציבור מודעים וליטב לבניה הקשה והמסובכת שעלינו לעסוק עכשיו. בפתרונות, למעלה משבעים אחוז מהציבור הישראלי תופשים את המערכת המפלגתית בארץ כמגרש המשחקים של שתי המפלגות הגדולות בלבד, מירוש הדבר הוא שכל עמדה, או אפילו הלך-ידיו ותחושה עצמנה, שהם שמאלת-למרכז - מביילים לחצבעה עבור מפלגת העבודה, וכל דומיה שממיון למרכז - מניבים הצבעה עבור הליכוד. עד כחמישה-עשר אחוזים אינם מתכוונים כלל להצביע ולא כל שכן להזדהות עם מפלגת כלשהי, וכאשר אלה מביילים אל חקלמי הצבעתם היא מקרית לחלוטין, על המישור אשר האחוזים הנותרים מתמודדות ש-שבע מפלגות או רשימות או קבוצות מוליסיות, ובכיוון גם אצטלו במצב דברים זה יש סיכוי למפלגת קטנה ליתפן למפלגה ביוניות אך ורק אם היא מכלילה לשכח את הציבור כי היא הנציגה המובהקת של מסכת מחדת של עקרונות ורעיונות חבריים, חד-ממניים, וראויים לתמוכה. הארגון קטני, החסרונות, חרבר-ענות, טשטוש המסה, קריצת חעין ותחלונות הפומפוזיות - הם היתרונות היחסיים שבהם עושה שימוש המפלגה הגדולה, במקרים מסוימים, עשויים כל אלה להיות צונו הדרך של מפלגה ביונית. בדרכה למעמד של מפלגה גדולה, לבלי מפלגת קטנת שובששת לפרץ, לא דרך - אלה לא יעילו. היתרון המרכזי העומד על-פניו הוא האלקטורלי - עשוי להיות המרכז העומד על-פניו, חדקבות באמת עשויה להועיל לנו, ואמרת שלו היא העיונות-הסוציאליסטית, ומשום אין לנו בירה - אם אכן יש בכלל טעם לקיומנו, תפולצו, ואם תאנה חיים אנטוני - אלא לרן בכך בינונו לבין עצמנו, בד שבונו חם הדברים והחשובים באמת, וכיצד נאמר את הדברים הללו לולותנו, וכיצד את הציבור במד דברים אנושים לבריים חללי בדיקו, קראתנו, הדברים בשפת לבנו מבחינה זו, חספר הוא אכן ספר מליט, מאוד.

כאשר כתב ברל את מאמרו "בזכות המבוכה ובגנות חטא" הוא כיוון את דבריו אל "חשומר הצעיר" על כך

"אין שיר שלם יותר משיר שבור"

החשורר במקומו ובזמנו / עקוד כיסוד מתוך גופו החוש...

נצר סרני, שבקמת-הקרקע של בית-הספר, "הספריה" היא אחת המראות של התמורה שחלה בשנים האחרונות באגרות הסופרים ובמענה חל-אכיו: מה שהיה, פיל לבן, הפך מרכז שוקק חיים למעלות ספרותיות ותרבותיות יומם ולילה. אשר ריך הוא כריכת במקום הזהם סופרים, ומשוררים, אנשי-א

אשר ריך, מושרד בל ריחא אבריו, שבעה קובצי שירת כשלושים שנות פרסום שירים, הספר האחרון - "הדברים בשפת לבנו" - ראה אור בימים אלה בדפוס, בספריה פועלים. ריך (47) נשוי להפגאל, משוררת וציירת, ואב לשלו (17), הוא דמות מרכזית בתחית הספרותית הלא-אכיוית, בדמות משורר מקורי וחשור עזרר, מאוניסי, מבית-החשמי של אגרות הסופרים-הקטנים בישראל, ע מן שאינו מכיר את האיש ושירתו יכול, אפילו בשית אב, להבחין על גקלה בשליטתו המהירה כלשונו, ריך מחבר שירי אפילו בשית חולין קטנה דיבור רצוף משחקי לשון ומעורבות להנאט שומעיו, בדרך-כלל אירוני ופרדוקסלי, שירי שיקל מאמתתו והמלילות הברקות. קטירות כשנשים אקאליים מקורבין מעידים עליו כי אילו מנה לשונה-הפרסום והקשוחות היה ראוי תפסר למילתו תוך זמן קצר, אולם הוא מלייגר של מלים, מעדיף לגור ולנעור במבוכות מרופטות בין שרירותיות ושינויים נידחים ולקרא משירה, לשוחח על סטות ועל חיים, לכבוש שירים ולערוך את כהב-העת הספרותית עליו ומעסיק, בשנים האחרונות הוא חבר פעיל ב"חברת-אגרות" ו"חשור" ומסר, שכותב רבות, עם חבור, לשירי קיבוץ משימה של אגרות-הסופרים ובתרמיתו של בית הספר ע"ש מרד השירים, ספרו האחרון - "האם, ספרות, שירת, משימה" - מנסה שירי חוששים וחינוכים, הוא סבוך ומסיע ועילית טובה לגשיח ולשיחה, מאלוויו חלופים" אנוני וישיבים בקפה, "הספריה" של עומרי אהרן, בן קיבוץ

החשוב שלמשורר יהיו שתי תבונות, שינחו אותו בבתיבתו: האחת - ספקנות יסודית כלפי עצמו וכלפי העולם, והשנייה - יחס מחמיר כלפי הלשון, הייתה רוצה להאמין, ששתי התבונות גלומות ב"י

המשורר במקומו ובזמנו / עקוד כיסוד מתוך גופו החוש...

המשך מן העמוד הקודם)

אל התכונות לרבר ישירות על השואה. למרות שאני בא משפחה שהשואה והתנאים לקחה בה את סמל וסמלם, ובכלל זה משפחה שבכבד שני אין עלי, האלהנים בלעו את כולם, אבל יש לי אובססיה להבין העניין הזה. את הארץ קיבלתי לראשונה רק לפני ארבע שנים, אז ביקרתי בה כמה זמן. גרמניה על הקרקע, מא שבתו וביקוריה בה פעמים אחדות, תחילה מתוך סקרנות, והמשך מתוך פליאה והתשומות, חזון ניסיון לעמוד על התופעה וחוץ של עם שלם, תרבות, שלפני עליית האנשים לטעון להם רומנסבס כל תחומי האמנות, עם שלם, שבנצח במבטם והתנאים — הפך אנשים לרבות (אולי להשתמש בכלשונם הקולנועית של לנצמן) שנעלה מעל הגשר שהמוטט כליל, כשהייתם עם פתחתי שלשעבר להתחמקות מאחריות, "גרמניה" משות משות, איה שרש עכור. של שמעתי עיוותי, שיתנות, שיתנות תולדת, לסדר, צימון לכות, וזה שיתנות אחת, לא רק ביהם אלא דווקא לתוך הזה ולתעדי. השואנים' שלנו מלמדים את השואה לזרז תעדי הארץ כ"השואה" עליי צימון, אקטיווית התרחשו בהירים על מלמדת אותם, כי עוד אין מאמין שהשואה היא תולדת דבר ששילבו בנאצים הם התייש שלם הארץ, אולי חלילה בנינים וכו' את השואה מלמדים אותם לבנות את הארץ, אולי, מציאים סקרים שהם 80% מתלמידי בית ספר זה ואחר מבצעים בעזר ותהיה זה התנהגות, תנעו של דעותיו — את הארץ. את השואה א לא מלמדים, אבל אולי מעניין המבט הקאמאלי, והשורה ששילבו במאמץ חשי שלי אכן באה ללשון את השואה לא האקטואליה שהקורה בשיתן ארץ משול עיניו לאותוסובים 300, האוטוסובים המלכילגניו כחן חיל, עזר, כדרש ומקובל במדינת הקרטיסות, בתחנות בלתי עם ממין, רק ליצור חגגאית קשתות עם צינוריו ולבנות כיצד הם מגדלים את העיניים, האוטוסוב, עם שנגזר ומתחללים, מצאץ על כולם, המהשבים תפוסת עלידי, גידלה המהשבים, לביאטות, ההיקפות להם תפוסת מתוך אודישות מוטמטת וחוסר גישות ורוא. אה אוטוסוב קלאיגיוני של רוחה רפאים, ששעולם לא היה השקר כה אופטימי קרבה, מעולם לא היה תפרוטי הרוחני של נוסעיו כה אופטי, מעולם לא היה המבט הגילוי לעם ולמדינה זה תפרוטי גינם לבין עצמם, המעולם לא נכנסו בלוח לא גולט גינים, באילו היה אוטוסוב צושרע עליון, המוסר, תחבונה והאנשויות, הפס לקלמפת יקות של פתוחים שראיים שריקים אותם כנפיו של העם שעדיין מתיחים לך אל אשם נרבות.

עין כשירותו של יידן מוכיח כי דברים אלו אינם נאמרים מן השפה של החזון. שירי ורדיס בהם:

עור מאחזקת עיניים פיסח מהולכת שולל / אני
מפורטות החיטטנריות / אני תחלכי חשיקום אני
עוקרים... ובמקום אחר. כאשר העולם יניח ממני וכל
עם לעצמו / אני מאריך שישח מיליון איכרנות / קשה
עומד נניח זלזל

ידי טהור לבנות את ילדותו. חור שחור" ואת עצמו, בבל
תנוע' לער', "חולה שבחתי". תנשם נשמות תחת
ידים. של ילדות גנות' ובשרי אחר: חולה היתת
הקציה דתית/ תחת שמי שעווה ידעתי יגון יגון...
ידי ממש לדיד' על עברו ומשפחתו להוציא נפשות
תולדים ומשפחה. שנותן כשר לכמה תולדים ומשפחה
ישנו לבוא אל עברו החריד מנקודת מבט אקטואלית,
במל' הולדתו. תעשית, אחז בזה שבע עשרה
באבותיו ומה שישנם נער חרי לעשות חיל

[illegible]

אירוע כזה קשור במיוחד עם אבי, כגיל שבע-שלושה וחצי עונות. את הישגיה וחלומיה לעבוד כל פרנסה את אבי ושותיו אחיותיו, כיוון שנשייתו בוגר ועצמאי למדינה בעריכתם אקסטרניסית ותהורנית על התרבות הלינגוויסטי, מורכבת פסרים כגון פרנסה שהיה ליד וקדאחי בהם באמסטרדאם שישיתיהם הספרים חיו מונחים ליד מיטתו כמו ערימה של תרופות. הייתי חבירי מורד, אחריו מעולם אהב, וטסר מבאט את חלקו והצטרף בעולם האחר. הספרים חיו אחר הדיירים הייתי חלק מלחנה יומית ובזכר בעם עם, אבא גוריו. אלה הם מעט ממצעי הסכיבות וההחלבים שהביאו אותי לחזור בשאלה. איות מחדש שלימה, עזר בהחלפה בין צלוח לבדף שלימה בדרומית. גם אם את מרומה, תמורת החדר שאני יכול להעדיף אבל לא רחוק, כשאני תססה אחי יום אחד עזר ליד הבריה ומקצת את ארצותיהם ליד במפתח, אבל

[illegible][illegible]

עד לפני שנים אחדות היה מאזניים כתיבת מדין ריח נפסולין. עדרת לאיוז האטאבות כאלה באגודת הסמרים ובסמטאנות. בשנים האחרונות חללה וחסרה כי ויהיהים וכס הוא שמשמש מעין כמראה לתמורת שעובי כי האגודה על ביתה בתא ראולי גם מעיד על פנים חדשות למה שחיוו. המסמר הספודתי. כיצד נוצרה תחיתיתתתתית. זואות?

[illegible]

זי שואלת על השפעות כספרותיות והיא עונה כי
הספרות ממנה השפעת ביותר היא המקרא (לכאורה הקורס)
די מוכיז כי לא בידולת אף קדא פארשטעלען. לא וואס תר
תנועת דער צייט. לא למד כספרות. ביזנאט וואוואלוגיע וכו' מעלס
ואיחא על הווערמאלע פאר משל מלאא וא הפערעס חלול. וואס
ווי מציא על צי שהמקור השלישון העיקרי של חן מקורות
היהוה. אבל הוא מניח כי ריבוי הפערות המהירות
מאמאנאטעס אינער עניין אידיאלאגיי און עס עונא על הוצרך
לספוט ווער ווערמ כספרות העולם. על השפעות בכלל וואס
מציא. איז מושפוט פאר דער שווע. מרחו שערות כעץ. משראות
אין דאדא רייז גווייז חלול'ס האט המוסא באבא מען שחלק
ל מי הדעות מאנש'ס חלול'ס מערס וואסיל מ'משהוואט צטלול
דיוס קפה. ווער שאמנאווט וואס מ'מלל. נעש'ס נעמאדא צי חלול
משראות. משראות. משראות. משראות. משראות. משראות.

[illegible]

ספר החינוך ראה את בעצרת הוראה לשיתור עבודת הקודש
והתורה בבעצרת קורטובים, ואין חולק שיש ערך רב לעבודה
הממושגת על פני שיעור קורטובים, ואין משיך מבזה את שיתור
התורה שיתור המעורר על פני המורה ליתר בנאמרה כפי
מבומת איתור מוסאית בעלת סגל והנחיתות על פני עורך
השערה לא שיתור כמאלות והשאלות שבעליה וזה מזה מזה
השערה יסודי. יסודי כלפי המורה והשאלות שיש מוסאית לא ראה
השערה יסודי ונתן להשאלות איתור בעצרת קורטובים האיתור
השערה איתור מוסאית על מוסאית שיש מוסאית איתור
השערה איתור מוסאית על מוסאית שיש מוסאית איתור
השערה איתור מוסאית על מוסאית שיש מוסאית איתור

26